

Projekt ze Projektowania Efektywnych Algorytmów

Jakub Grelowski - 262754

grupa K00-58e

środa - 11:15

13 grudnia 2022

prowadzący: dr inż. Jarosław Mierzwa

Zadanie projektowe nr 2

*Rozwiązanie problemu komiwojażera za pomocą algorytmu
przeszukiwania z ograniczeniami*

Spis treści

1	Wstęp	3
1.1	Cel projektu	3
1.2	Sposób przechowywania grafów	3
1.3	Testowany algorytm	3
1.4	Definicje sąsiedztwa	3
1.5	Implementacja	3
2	Reprezentacja grafu w komputerze	3
2.1	Macierz incydencji	3
3	Problem komiwojażera	3
3.1	Asymetryczny problem komiwojażera	3
4	Przeszukiwanie z ograniczeniami	4
4.1	Algorytm	4
4.2	Lista tabu	4
4.3	Dywersyfikacja	4
4.4	Definicje sąsiedztwa	4
4.4.1	Zamiana	4
4.4.2	Wstawianie	4
4.4.3	Odwracanie	4
4.4.4	Implementacja	4
5	Najważniejsze klasy w programie	4
6	Najlepsze znalezione ścieżki	5
6.1	ftv47.atsp	5
6.1.1	Waga	5
6.1.2	Ścieżka	5
6.2	ftv170.atsp	5
6.2.1	Waga	5
6.2.2	Ścieżka	5
6.3	ftv170.atsp	5
6.3.1	Waga	5
6.3.2	Ścieżka	5
7	Pomiary błędu względnego	6
7.1	ftv47.atsp	6
7.2	ftv170.atsp	7
7.3	rgb403.atsp	8
8	Wnioski	8
9	Literatura	8

1 Wstęp

1.1 Cel projektu

Celem projektu było napisanie programu umożliwiającego zbadanie analize efektywności algorytmów przybliżonych rozwiązujących asymetryczny problem komiwojażera.

1.2 Sposób przechowywania grafów

- Macierz incydencji

1.3 Testowany algorytm

- Przeszukiwanie z ograniczeniami (ang. Tabu search)

1.4 Definicje sąsiedztwa

- Zamiana (ang. Swap)
- Wstawianie (ang. Insert)
- Odwracanie (ang. Inverse)

1.5 Implementacja

Do wykonania projektu wykorzystany został język C# oraz środowisko programistyczne .NET Framework w wersji 4.8.

2 Reprezentacja grafu w komputerze

Istnieje kilka różnych sposobów reprezentacji grafu w pamięci komputera. W ramach projektu wykorzystana została macierz incydencji

2.1 Macierz incydencji

Macierz incydencji jest macierzą kwadratową o boku V , w której wartość i -tego wiersza i j -tej kolumny jest równa wadze krawędzi A_{ij} . Jeśli między dwoma wierzchołkami nie występuje krawędź, wartość na indeksach reprezentujących ją przyjmuje umownie ∞ , która w programie jest reprezentowana przez 0 bądź -1.

3 Problem komiwojażera

Problem komiwojażera to problem obliczeniowy polegający na znalezieniu w grafie cyklu Hamiltona o najmniejszej wadze. Cykl Hamiltona to taki cykl, w którym każdy wierzchołek pojawia się dokładnie raz.

3.1 Asymetryczny problem komiwojażera

Kiedy przeszukiwany graf jest skierowany - czyli waga ścieżki z punktu A do punktu B jest taka sama jak waga ścieżki z punktu B do punktu A - mówimy wtedy o symetrycznym problemie komiwojażera. Tematem projektu jest jednak asymetryczny problem komiwojażera, czyli sytuacja przeciwna - waga ścieżki z punktu A do punktu B nie jest równa wadze ścieżki z punktu B do punktu A .

4 Przeszukiwanie z ograniczeniami

4.1 Algorytm

Tabu search jest algorytmem metaheurystycznym przeznaczonym do rozwiązywania problemów optymalizacyjnych. Polega on na przeszukiwaniu przestrzeni za pomocą sekwencji ruchów. By uniknąć zapętlenia, ruchy zostają zapisane tymczasowo w *liście tabu*. Jeśli ruch w trakcie sprawdzania znajduje się w liście tabu, nie można z niego skorzystać.

4.2 Lista tabu

Do przechowywania ruchów w liście tabu wykorzystana została kolejka przechowująca wykonane ruchy. Po każdym przeszukiwaniu sąsiedztwa dodawany został najlepszy znaleziony ruch. Jeśli liczba zakazanych ruchów jest większa niż ilość miast, usuwany zostaje najwcześniej dodany ruch.

4.3 Dywersyfikacja

By uniknąć przeszukiwania obszaru dziedziny rozwiązań, w którym znalezione zostało minimum lokalne, dodano licznik, który inkrementuje się wtedy, kiedy obecnie znalezione rozwiązanie nie jest lepsze od poprzedniego. W momencie w którym przekroczy on dziesięciokrotność liczby miast, losowana jest nowa ścieżka, a lista tabu jest czyszczona.

4.4 Definicje sąsiedztwa

4.4.1 Zamiana

Polega na zamianie pozycji i -tego oraz j -tego miasta w ścieżce.

4.4.2 Wstawianie

Polega na wstawieniu i -tego miasta w ścieżce na pozycję j .

4.4.3 Odwracanie

Polega na odwróceniu kolejnością miast pomiędzy miastem i oraz j .

4.4.4 Implementacja

By zaimplementować różne definicje sąsiedztwa, całość logiki algorytmu zaimplementowano w abstrakcyjnej klasie *TabuSearch*. Następnie utworzono konkretne implementacje tej klasy, takie jak *TabuSearchSwap*, przesłaniające abstrakcyjną metodę *GetNeighbour*.

5 Najważniejsze klasy w programie

- *TabuSearch* - abstrakcyjna klasa przechowująca większość logiki.
- *TabuSearchSwap* - implementacja *TabuSearch* implementująca zamianę pozycjami.
- *TabuSearchInsert* - implementacja *TabuSearch* implementująca wstawianie na pozycję.
- *TabuSearchInvert* - implementacja *TabuSearch* implementująca odwracanie kolejności.
- *Graph* - klasa przechowująca graf w postaci macierzy sąsiedztw oraz jego rozmiar.
- *GraphFactory* - klasa generująca losowy graf bądź ładująca graf z pliku tekstowego.

6 Najlepsze znalezione ścieżki

6.1 ftv47.atsp

6.1.1 Waga

2196

6.1.2 Ścieżka

0, 38, 45, 16, 14, 36, 46, 23, 7, 32, 8, 11, 10, 6, 31, 5, 30, 29, 4, 24, 3, 28, 42, 43, 41, 2, 27, 33, 9, 1, 25, 37, 17, 18, 20, 19, 44, 22, 26, 47, 40, 21, 39, 15, 35, 34, 13, 12, 0

6.2 ftv170.atsp

6.2.1 Waga

6443

6.2.2 Ścieżka

0, 71, 83, 165, 105, 106, 107, 166, 69, 68, 78, 82, 49, 37, 20, 75, 10, 6, 141, 152, 161, 149, 137, 136, 129, 121, 162, 123, 90, 89, 154, 92, 60, 72, 168, 48, 46, 85, 98, 99, 103, 118, 116, 115, 1, 77, 50, 59, 51, 21, 17, 7, 134, 133, 132, 140, 144, 148, 25, 22, 19, 76, 9, 151, 23, 12, 11, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 157, 35, 38, 39, 84, 70, 167, 61, 62, 57, 58, 54, 55, 43, 53, 52, 45, 44, 40, 156, 155, 41, 42, 56, 64, 63, 66, 153, 88, 65, 18, 16, 15, 24, 74, 73, 111, 130, 164, 113, 1, 14, 96, 95, 101, 122, 124, 125, 126, 127, 94, 91, 93, 108, 110, 169, 5, 4, 3, 128, 119, 117, 112, 2, 170, 47, 34, 36, 158, 32, 29, 159, 8, 139, 138, 135, 104, 86, 87, 67, 13, 14, 160, 150, 147, 143, 145, 146, 120, 102, 100, 163, 97, 109, 131, 142, 81, 80, 79, 0

6.3 ftv170.atsp

6.3.1 Waga

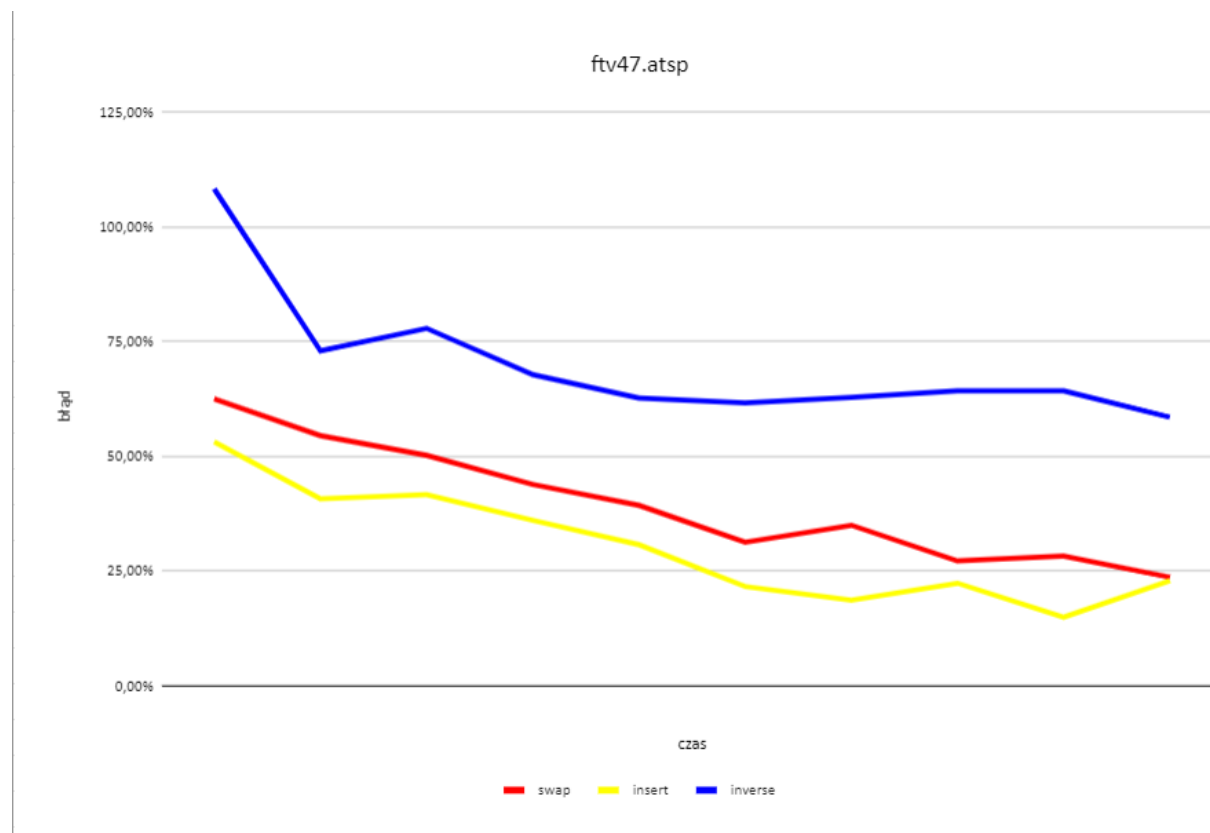
3461

6.3.2 Ścieżka

0, 364, 71, 278, 209, 269, 262, 220, 26, 24, 58, 297, 52, 389, 217, 198, 342, 181, 254, 187, 130, 246, 113, 230, 123, 337, 378, 85, 88, 176, 189, 237, 137, 228, 392, 141, 90, 175, 362, 255, 129, 19, 105, 344, 136, 343, 243, 37, 66, 276, 36, 1, 302, 245, 30, 184, 93, 29, 401, 122, 128, 368, 260, 172, 388, 109, 191, 252, 281, 294, 326, 195, 295, 296, 49, 166, 21, 22, 160, 6, 20, 159, 68, 340, 152, 69, 14, 11, 41, 34, 203, 387, 43, 377, 63, 13, 247, 288, 134, 38, 309, 355, 311, 155, 39, 0, 328, 32, 18, 157, 158, 100, 178, 394, 397, 352, 347, 238, 182, 27, 95, 167, 402, 204, 321, 89, 201, 94, 96, 360, 257, 61, 264, 381, 382, 316, 395, 358, 112, 251, 350, 273, 232, 46, 351, 299, 332, 33, 325, 391, 48, 127, 53, 186, 319, 223, 205, 231, 341, 91, 399, 185, 177, 369, 199, 35, 304, 346, 86, 75, 153, 222, 83, 371, 375, 376, 165, 55, 126, 110, 54, 249, 256, 274, 370, 84, 104, 313, 241, 57, 65, 39, 333, 259, 102, 291, 298, 51, 125, 279, 280, 171, 292, 366, 320, 324, 233, 261, 92, 214, 8, 336, 147, 156, 77, 210, 47, 3, 163, 174, 265, 101, 28, 372, 384, 150, 239, 67, 221, 74, 312, 224, 240, 168, 307, 329, 284, 170, 383, 62, 114, 131, 398, 200, 354, 4, 213, 211, 400, 119, 300, 385, 290, 330, 190, 379, 60, 7, 59, 140, 266, 3, 03, 80, 242, 277, 374, 143, 151, 216, 349, 197, 250, 193, 393, 23, 310, 45, 285, 17, 183, 111, 162, 353, 79, 338, 192, 207, 258, 267, 1, 139, 215, 305, 31, 275, 226, 78, 179, 327, 107, 282, 25, 64, 154, 148, 76, 367, 225, 56, 5, 97, 317, 121, 235, 229, 244, 359, 180, 365, 308, 118, 268, 173, 345, 219, 82, 73, 306, 132, 87, 161, 42, 98, 16, 188, 272, 322, 357, 287, 106, 15, 164, 253, 323, 331, 289, 363, 81, 234, 50, 286, 263, 169, 144, 146, 149, 318, 283, 212, 227, 236, 138, 396, 334, 373, 2, 386, 348, 248, 40, 339, 133, 145, 70, 142, 202, 208, 206, 115, 117, 99, 315, 380, 194, 72, 314, 10, 335, 124, 103, 36, 108, 44, 270, 135, 116, 120, 301, 196, 12, 9, 218, 293, 271, 356, 0

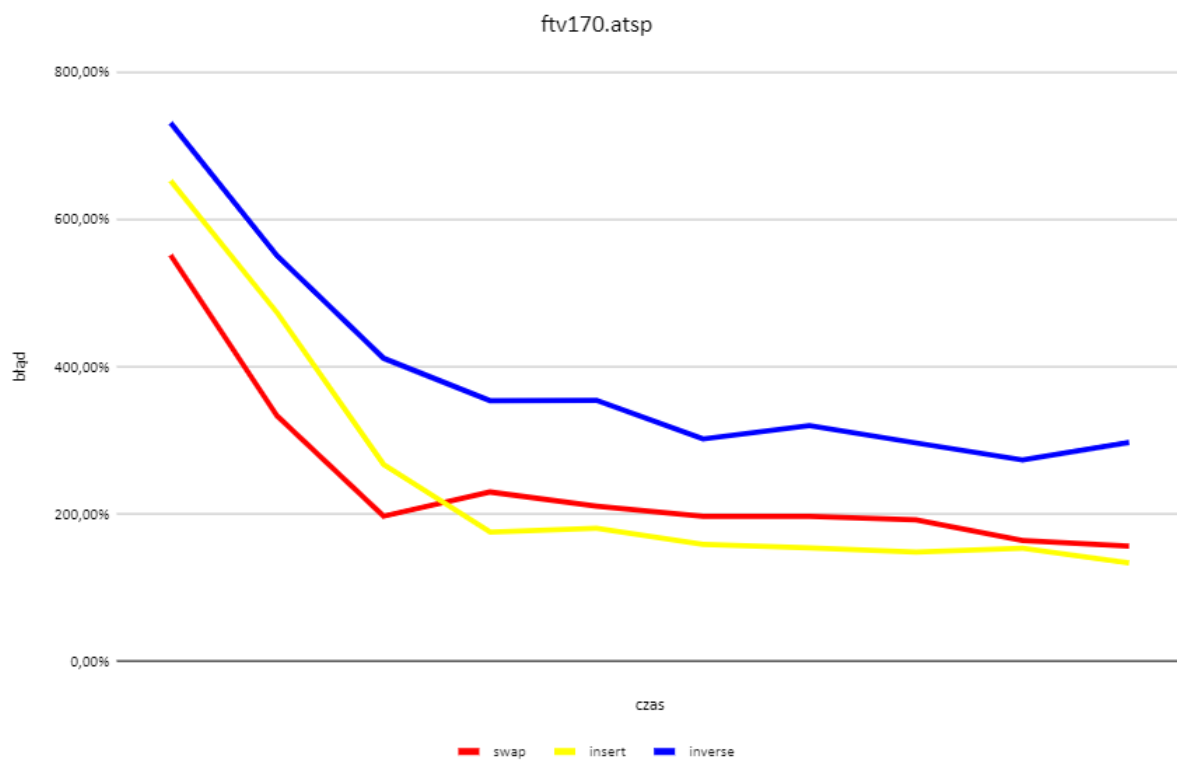
7 Pomiary błędu względnego

7.1 ftv47.atsp

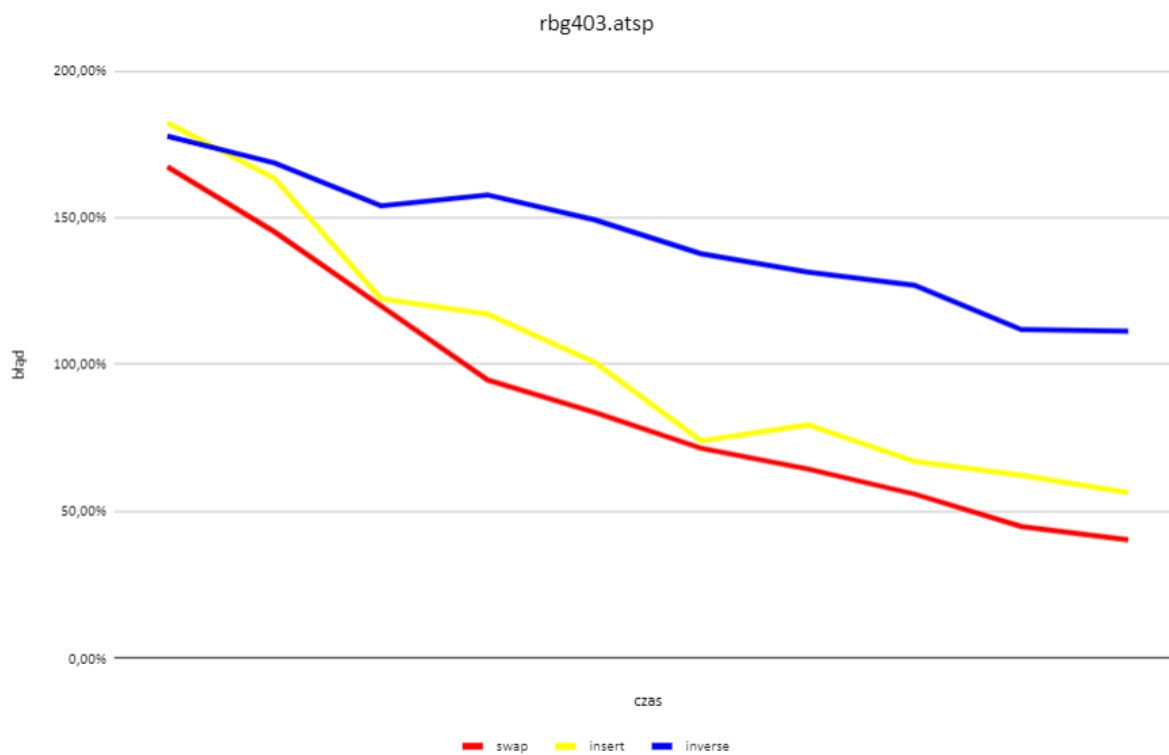
Wykres 1: Błąd względny w zależności od czasu - graf ftv47.atsp

7.2 ftv170.atsp

Wykres 2: Błąd względny w zależności od czasu - graf ftv170.atsp

7.3 rgb403.atsp

Wykres 3: Błąd względny w zależności od czasu - graf rgb403.atsp

8 Wnioski

Algorytmy zachowywały się zgodnie z oczekiwaniami. Z wykresów wynika, że definicja sąsiedztwa *inverse* wypadła najgorzej - szczególnie dla krótszego czasu przeszukiwania.

Można zauważyć także pewną losowość w zależności błędów i czasu - nie zawsze dłuższy czas przeszukiwania wpływał na lepszy wynik. Wynika to z losowości pierwszej oraz kolejnych ścieżek po dywersyfikacji.

9 Literatura

1. https://www.ii.uni.wroc.pl/~prz/2011lato/ah/opracowania/szuk_tabu.opr.pdf
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Tabu_search
3. <https://cs.pwr.edu.pl/zielinski/lectures/om/localsearch.pdf>